

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О.М. БЕКЕТОВА**

Навчально-науковий інститут підготовки кадрів вищої кваліфікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»



Директор ІПКВК

(Віктор ХАРЧЕНКО)

2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО ТА РИТОРИКА**


вид дисципліни, шифр за ОП	<i>вибіркова</i>
семестр	<i>4</i>
кількість кредитів ЄКТС	<i>4</i>
форма підсумкового контролю	<i>диференційований залік</i>
мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>
кафедра	<i>кафедра мовної підготовки, педагогіки та психології</i>

для здобувачів вищої освіти:

рівень вищої освіти	<i>третьій (освітньо-науковий) рівень</i>
Галузь знань	<i>усі галузі</i>
Спеціальність	<i>усі спеціальності</i>
Освітня програма та форма навчання	<i>Очна (денна, вечірня)</i>

2022 – 2023 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

Розробники:

Прізвище та ініціали	Посада, email	Науковий ступінь, вчене звання	Підпис
Резван О.О.	завідувач кафедри Oksana.Rezvan@kname.edu.ua	доктор пед. наук, професор	

Робочу програму схвалено **на засіданні** кафедри мовної підготовки, педагогіки та психології

Протокол від «31» серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри  (Оксана РЕЗВАН)

Схвалено на засіданні НМР НН ІПКВК

Протокол від «31» серпня 2021 року № 1

Секретар НМР  (Анна ЦИГЕНКО)

Схвалено на засіданні НМР Університету

Протокол від «31» серпня 2021 року № 12

Секретар НМР  (Дмитро Пославцев)

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Академічне письмо та риторика» є формування логіки викладу науково-професійних текстів різних жанрів в усній та письмовій формі, а також умінь ефективної комунікації у професійно-науковому середовищі

2. Міждисциплінарні зв'язки

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на базові знання з української літературної мови.

3. Результати навчання

Програмний результат навчання (за ОП)	Методи навчання	Форми оцінювання	Результати навчання за дисципліною
Здатність реалізувати комунікацію у науково-професійній взаємодії	Словесні, наочні, практичні	усне та письмове опитування, письмовий контроль (контрольні роботи, есе тощо), диференційований залік	Здатність створювати продукти наукового жанру: статтю, тези доповіді, дипломну роботу; здатність вести комунікацію у професійно-науковій взаємодії відповідно мети: аргументувати, опонувати, спростовувати й підтверджувати власну позицію тощо; здатність оформлювати письмові наукові тексти згідно із стандартними вимогами цитування, змісту частин наукового тексту; здатність вести усну і письмову науково-професійну комунікацію із урахуванням вимог наукової етики.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1 Академічне письмо та риторика

Змістовий модуль 1. Наукове мовлення . Культура спілкування.

Тема 1. Особливості наукового стилю. Науковий стиль та його підстилі: науково-академічний, науково-навчальний та науково-популярний. Мовні засоби наукового стилю. Особливості усної й писемної форм наукового стилю. Наукова лексика; фахова мова. Культура академічного мовлення та наукової комунікації.

Тема 2. Основні жанри наукового мовлення: монографія, стаття, есе, дисертація, дипломна робота, курсова робота, підручник, посібник, реферат (реферат-конспект, реферат-резюме, реферат-огляд), тези, анотація (довідкова й рекомендаційна анотація, загальна й аналітична рекомендація), рецензія (невелика стаття науково-теоретичного чи науково-популярного характеру, що містить критичне осмислення наукової праці з метою інформування чи оцінювання), лекція, огляд, дослідницька пропозиція, тези тощо (див. докладніше *Додаток 2*). Мистецтво читати, аналізувати, критично осмислювати прочитане.

Змістовий модуль 2. Підготовка й написання наукового тексту

Тема 3. Основні частини наукового тексту. Робота над науковим текстом: Задум – визначення проблеми визначення гіпотези – обґрунтування методології дослідження – розробка аргументації – виклад результатів. Вимоги оригінальності, чіткості, новизни. Структурування тексту. Організація наукового тексту: використання штампів, логічне узгодження, творення переходів. Особливості створення наукових статей різного виду.

Тема 4. Академічний текст як об'єкт редагування. Основні (дотекстовий / текстовий) підходи до редагування академічного тексту. Види правки академічного тексту. Правка-вичитування. Правка-скорочення. Правка-доопрацювання. Правка-переробка. Дотримання психологічних засад створення академічного тексту. Факт в академічному тексті. Перевірка фактичного матеріалу. Психологічні причини фактичних помилок. Помилки занадто великої активності (багатослівність, пропускання необхідних ланок у ланцюзі роздумів або їх зредукованість і т. ін.). Помилки втомленості (повтори, неточність у слововживанні, в аргументуванні і т. ін.). Помилки браку творчої уяви, творчого підходу до написання тексту (стандартизованість викладу, робота за схемою і т. ін.). Дотримання логічних засад створення академічного тексту. Закон тотожності. Закон суперечності. Закон вилучення третього. Закон достатньої підстави. Прийоми, що допомагають перевірити правильність логічних зв'язків. Усунення логічних недоліків. Редагування словосполучень і речень. Вибір нормативних лексико-семантичних та фразеологічних мовних засобів для створення академічного тексту. Різновиди лексико-фразеологічних порушень (невмотивована семантична модифікація лексем; невмотивоване багатослів'я; невмотивований плеоназм; невмотивована тавтологія; невмотивована синонімія;

невмотивована паронімія; невмотивована міжмовна омонімія; невмотивоване калькування лексем; невмотивовані запозичення і т. ін.)

Тема 5. Робота з джерелами. Укладання бібліографії. Національні правила оформлення бібліографічних покликань. Бібліографічне посилення. Загальні положення та правила складання). Міжнародні стилі оформлення бібліографічних покликань, особливості використання. Практичні поради пошуку інформації в Інтернеті. Наукометричні бази даних. Сервіси для полегшення укладання бібліографії, бібліографічні менеджери

Тема 6. Дослідницька етика та академічна доброчесність. Основні поняття дослідницької етики та академічної доброчесності. Причини появи неетичного попиту на сумнівні наукометричні показники та наукові журнали. Види порушень норм академічної доброчесності. Критерії для верифікації наукової інформації. Поняття плагіату та самоплагіату, його причини, способи виявлення, техніки уникнення.

Змістовий модуль 3. Академічна риторика.

Тема 7. Наукова комунікація. Основні види і форми взаємодії у науковому середовищі: взаємодія з редакційними колегами; співпраця з науковим керівником. Принципи успішної наукової взаємодії: time management, рефлексія, реагування на зауваження. Взаємодія з науковими опонентами.

Тема 8. Підготовка та представлення усного наукового виступу. Жанри усної форми наукового стилю: повідомлення, доповідь, дискусія, опонування. Підготовка наукової доповіді. Культура наукової презентації. Риторична майстерність в усному науковому виступі.

5. Структура навчальної дисципліни і розподіл часу

Змістові модулі	Кількість годин				
	усього	лек.	практ.	лаб.	сам. роб.
МОДУЛЬ (семестр)	120	16	14	-	90
Змістовий модуль 1	45	4	4	-	37
Змістовий модуль 2	30	8	6	-	16
Змістовий модуль 3	30	4	4	-	22
Підсумковий контроль	15				15

6. Теми лекцій

Тема	Зміст (план)	Кількість ауд. годин
Змістовий модуль 1		
Тема 1. Особливості наукового стилю	1. Науковий стиль та його підстили: науково-академічний, науково-навчальний та науково-популярний. 2. Мовні засоби наукового стилю.	2

	<p>Особливості усної й писемної форм наукового стилю.</p> <p>3. Наукова лексика; фахова мова.</p> <p>4. Культура академічного мовлення та наукової комунікації.</p>	
Тема 2. Основні жанри наукового мовлення	<p>1. Монографія, стаття, есе, дисертація, дипломна робота, курсова робота, підручник, посібник, реферат, тези, анотація, рецензія, лекція, огляд, дослідницька пропозиція, тези.</p> <p>2. Мистецтво читати, аналізувати, критично осмислювати прочитане.</p>	2
Змістовий модуль 2		
Тема 3. Основні частини наукового тексту	<p>1. Робота над науковим текстом.</p> <p>2. Вимоги оригінальності, чіткості, новизни.</p> <p>3. Структурування тексту.</p> <p>4. Організація наукового тексту: використання штамів, логічне узгодження, творення переходів.</p> <p>5. Особливості створення наукових статей різного виду.</p>	2
Тема 4. Академічний текст як предмет редагування	<p>1. Основні підходи до редагування академічного тексту.</p> <p>2. Види правки академічного тексту.</p> <p>3. Дотримання психологічних засад створення академічного тексту.</p> <p>4. Факт в академічному тексті.</p> <p>5. Перевірка фактичного матеріалу. Психологічні причини фактичних помилок.</p> <p>6. Дотримання логічних засад створення академічного тексту. Усунення логічних недоліків.</p> <p>7. Редагування словосполучень і речень.</p>	2
Тема 5. Робота з джерелами. Укладання бібліографії	<p>1. Національні правила оформлення бібліографічних покликань. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання.</p> <p>2. Міжнародні стилі оформлення бібліографічних покликань, особливості використання.</p> <p>3. Практичні поради пошуку інформації в Інтернеті.</p> <p>4. Наукометричні бази даних. Сервіси для полегшення укладання бібліографії, бібліографічні менеджери</p>	2
Тема 6. Дослідницька етика та академічна доброчесність	<p>1. Основні поняття дослідницької етики та академічної доброчесності.</p> <p>2. Причини появи неетичного попиту на сумнівні наукометричні показники та наукові журнали.</p>	2

	3. Види порушень норм академічної доброчесності. 4. Критерії для верифікації наукової інформації. 5. Поняття плагіату та самоплагіату, його причини, способи виявлення, техніки уникнення.	
Змістовий модуль 3		
Тема 7. Наукова комунікація	1. Основні види і форми взаємодії у науковому середовищі: взаємодія з редакційними колегами, науковим опонентом; співпраця з науковим керівником. 2. Принципи успішної наукової взаємодії: time management, рефлексія, реагування на зауваження.	2
Тема 8. Підготовка та представлення усного наукового виступу	1. Жанри усної форми наукового стилю: повідомлення, доповідь, дискусія, опонування. 2. Підготовка наукової доповіді. 3. Культура наукової презентації. 3. Риторична майстерність в усному науковому виступі.	2

7. Теми практичних занять

Тема	Зміст (план)	Кількість ауд. годин
Змістовий модуль 1		
Заняття 1. Мовні засоби наукового стилю	1. Наукова фразеологія 2. Слова і фрази - логічні зв'язки між частинами тексту 3. Конструкції для опису процесів	2
Заняття 2. Жанри наукових текстів	1. Види рефератів: (реферат-конспект, реферат-резюме, реферат-огляд). 2. Види анотацій (довідкова й рекомендаційна анотація, загальна й аналітична рекомендація). 3. Тези	2
Змістовий модуль 2		
Заняття 3. Робота з науковим текстом	1. Задум – визначення проблеми визначення гіпотези – обґрунтування методології дослідження – розробка аргументації – виклад результатів. 2. Наукова стаття. Структура наукової статті та особливості змісту частин статті	2
Заняття 4. Редагування наукового тексту	1. Види правки академічного тексту. Правка-вичитування. Правка-скорочення. Правка-доопрацювання. Правка-переробка.	2

	<p>2. Помилки у науковому тексті: помилки занадто великої активності (багатослівність, пропускання необхідних ланок у ланцюзі роздумів або їх зредукованість і т. ін.); помилки втомленості (повтори, неточність у слововживанні, в аргументуванні і т. ін.); помилки браку творчої уяви, творчого підходу до написання тексту (стандартизованість викладу, робота за схемою і т. ін.).</p> <p>3. Закони логіки у науковому тексті: закон тотожності; закон суперечності; закон вилучення третього; закон достатньої підстави.</p> <p>4. Різновиди лексико-фразеологічних порушень (невмотивована семантична модифікація лексем; невмотивоване багатослів'я; невмотивований плеоназм; невмотивована тавтологія; невмотивована синонімія; невмотивована паронімія; невмотивована міжмовна омонімія; невмотивоване калькування лексем; невмотивовані запозичення.</p>	
Заняття 5. Запобігання плагіату	<p>1. Правила оформлення прямої та непрямої мови у науковому тексті.</p> <p>2. Правила оформлення бібліографії за різними АРА стилями.</p> <p>3. Способи уникнення плагіату у наукових текстах.</p> <p>4. Інтерпретація власних друкованих праць як запобігання самоплагіату</p>	2
Змістовий модуль 3		
Заняття 6. Особливості наукової взаємодії	<p>1. Критичний аналіз наукових зауважень. Корегування наукового тексту.</p> <p>2. Комунікація з рецензентами наукових журналів</p>	2
Заняття 7. Наукова риторика	<p>1. Риторичні фігури у науковому виступі: тропи, риторичні запитання, інверсія та ін.</p> <p>2. Підготовка тексту усного виступу на конференції</p> <p>3. Культура створення наукової презентації</p>	2

8. Індивідуальне завдання (ІЗ) не передбачено

9. Методи контролю та порядок оцінювання результатів навчання

Поточний контроль (усне або письмове опитування) проводиться на кожному занятті.

Проміжний контроль (контрольна робота) проводиться на завершальному етапі вивчення кожного змістового модуля.

Підсумковий контроль (диференційований залік) проводиться наприкінці семестру на завершальному етапі вивчення модуля.

Структура навчальної дисципліни і розподіл балів

Змістові модулі	Максимальна кількість балів			
	усього	практ.	МК	сам. роб.
МОДУЛЬ (семестр)	100	50	24	20
Змістовий модуль 1	26	16	8	2
Змістовий модуль 2	30	14	6	10
Змістовий модуль 3	14	4	2	8
Індивідуальне завдання	-	-	-	-
Підсумковий контроль	30	-	-	-

Види завдань, засоби контролю і максимальна кількість балів

Види завдань та засоби контролю	Розподіл балів
Змістовий модуль 1	26
Практичне заняття №1. Робота з кейсами (виконане завдання)	8
Практичне заняття №2. Робота з кейсами (виконане завдання)	8
Завдання до самостійної роботи № 1. Вибір наукового журналу за фахом (алгоритм)	2
Тест за теоретичним матеріалом ЗМ1 (тест у google форми)	8
Змістовий модуль 2	30
Практичне заняття №3. Робота з кейсами (виконане завдання)	4
Практичне заняття №4. Робота з кейсами (виконане завдання)	4
Практичне заняття №5. Робота з кейсами (виконане завдання)	6
Завдання до самостійної роботи №2. Створення тез (тези)	10
Тест за теоретичним матеріалом ЗМ1 (тест у google форми)	6
Змістовий модуль 3	14
Практичне заняття №6. Робота з кейсами (усний звіт)	2
Практичне заняття №7. Підготовка презентації виступу (презентація)	2
Завдання до самостійної роботи №3. Аналіз виступу колеги (текст)	8
Тест за теоретичним матеріалом ЗМ 3 (тест у google форми)	2
Підсумковий контроль – екзамен / диф. залік	30
Теоретичне питання 1	10
Практичне завдання 2	10
Творче завдання	10
ВСЬОГО ЗА МОДУЛЕМ	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, диф. заліку	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Матеріально-технічне та інформаційне забезпечення

Методичне забезпечення

1. Тимошенко Т.В., Гречихіна Н.В. Академічне письмо Downloadable archival material Publisher: КНТУ 2009
https://www.worldcat.org/oclc/1005658744&referer=brief_results
2. Коваль А.П. Науковий стиль сучасної української літературної мови : структура наукового тексту : Вид-во Київського університету, Київ, 1970.
https://www.worldcat.org/title/naukovy-styl-suchasno-ukransko-literaturno-movy-struktura-naukovoho-tekstu/oclc/44663611&referer=brief_results
3. Оскенбаев Алмас, Нурмашев Усен. Риторика Учебное пособие, eBook : Document Language: Russian Publisher: Saarbrücken LAP LAMBERT Academic Publishing 2014
https://www.worldcat.org/oclc/1186397078&referer=brief_results

Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Вирган І.О., Російсько-український словник сталих виразів / І. О. Вирган, М. М. Пилинська – Х.: Прапор, 2000. – 864 с.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення / К. Городенська. – К., 2019. – 207 с.
3. Зінсер В. Текст-пекс-шмекс. Магія переконливих текстів / пер. з англ. Д. Кожедуб. – К.: Наш формат, 2018. – 288 с.
4. Розмовляймо українською: мовознавчі етюди / І. Вихованець. — К. : Університет. вид-во «Пульсари», 2012. — 158 с.
5. Семенов О. М. Культура наукової української мови: [навч. посіб.] / О. М. Семенов. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – 216 с.
6. Український правопис / НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. – К.: Наукова думка, 2019. – 392 с.

Рекомендовані електронні ресурси

<http://kulturamovy.univ.kiev.ua>
<http://www.mova.info/Page.aspx?11=202>
<http://ros-ukr-idioms.wikidot.com/a>
<https://ukr-mova.in.ua>